

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-40>

Т. ФЕЦАН, О. ПЕТРИШИНА
*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
Стамбульський університет*

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ТУРЕЦЬКОМОВНИХ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Проблема мотивації турецькомовних студентів до вивчення української мови є однією з найважливіших на сучасному етапі викладання української мови у закладах вищої освіти Турецької Республіки, оскільки це визначає продуктивність навчальної діяльності та є її органічним складником. Актуальність проблеми мотивації зумовлюється тим, що вона тісно пов'язана з питаннями активізації, індивідуалізації, інтенсифікації діяльності певної особистості в певних обставинах, ситуації [6].

Оскільки інтерес турецькомовних студентів до української мови фіксуємо протягом останніх років, вважаємо, що потрібно докладати чимало зусиль для їхньої подальшої мотивації, заохочення вступати на відділення україністики. Здобувачі усвідомлюють, що знання української мови є на сьогодні однією із умов успішної кар'єри в Туреччині, бо відносини між Туреччиною й Україною розвиваються (у торгівельній, політичній, культурній сферах тощо), водночас цьому освітньому компоненту не приділено належної уваги, що відображається на результатах, які не задовольняють усіх учасників освітнього процесу.

Теоретичним та практичним аспектам дослідження проблеми мотивації присвячено низку українських та зарубіжних наукових розвідок. Об'єктом вивчення дослідників у різні часи були: мотивація як стрижнева характеристика особистості (В. Асєєв, Л. Божович, В. Ковальов, Г. Костюк, В. Мерлін та ін.); мотив як регулятор різних видів діяльності (М. Алексєєва, Ш. Амонашвілі, М. Дригус, А. Дусавицький, Н. Зубалій, А. Маркова, М. Матюхіна, Є. Павлютенков, Н. Пророк, О. Скрипченко, Н. Юдінатаін); проблеми формування позитивної навчальної мотивації (М. Алексєєва, Ю. Бабанський, В. Богословський, Л. Василенко,

А. Виноградова, В. Галузяк, В. Давидов, Д. Ельконін, М. Заброцький, Є. Ільїн, С. Максименко, А. Маркова, М. Мільман, А. Орлов, С. Рубінштейн, О. Савонько, М. Савчин, М. Сметанський та ін.

Сучасний український дослідник проблем мотивації студентів, зокрема до вивчення іноземної мови, Н. Аристова – основним критерієм її формування та підвищення вважає наявність пізнавальних мотивів, наявність позитивних емоцій, цілей, які викликає процес навчання, зокрема вивчення іноземної мови [1, с. 69].

Мотивація – це спроба досягти стану готовності виконувати будь-яке завдання. Дисципліна ж – це виконання завдання, навіть коли ви цього не хочете робити. Тож, виховуючи в собі дисципліну, учень тим самим підвищує свою мотивацію [8, с. 103].

І. Меметов виділяє три типи мотивації до вивчення іноземних мов: комунікативну, лінгвопізнавальну та інструментальну. На думку вченого, «комунікативність – це перша і природна потреба тих, хто вивчає іноземну мову. Однак при оволодінні іноземною мовою в атмосфері рідної іноземна мова постає як штучний засіб спілкування, який ніяк не може конкурувати з рідною мовою – «досконалим і всеосяжним засобом спілкування» [5, с. 92].

Ще одним різновидом внутрішньої мотивації є лінгвопізнавальна, яка полягає в позитивному ставленні студентів до самої мовної матерії, до вивчення основних властивостей мовних знаків. Можливі два шляхи її формування: опосередкований, тобто через комунікативну мотивацію, і безпосередній, шляхом стимулювання пошукової діяльності учнів у мовному матеріалі.

Важливим видом внутрішньої мотивації є також інструментальна мотивація, тобто мотивація, яка впливає з позитивного ставлення студентів до певних видів роботи. Інструментальна мотивація пов'язана з бажанням особистості опанувати іноземну мову для будь-яких практичних цілей, зокрема, читання іноземних газет або текстів, отримання престижної роботи, складання іспитів, просування по службі [6, с. 56].

Багато досвідчених викладачів іноземних мов справедливо зазначають, що неможливо навчити мови людину, в якій відсутня мотивація. Лише зацікавленим особам, які поставили перед собою

певну мету, набагато легше, швидше і з великим задоволенням вивчають іноземну мову. Саме мотивація є гарантією всього процесу навчання [3, с. 75].

Мета нашої розвідки – проаналізувати мотиваційні фактори, які є важливими для досягнення успіху у вивченні української мови турецькомовними студентами.

Дослідники розрізняють зовнішню і внутрішню мотивації. На формування зовнішньої мотивації можуть впливати вчитель, друзі, знайомі, необхідність скласти залік чи іспит.

Поява внутрішньої мотивації – це тривалий і складний процес, коли людина сама усвідомлює необхідність вивчення іноземної мови для досягнення поставленої мети [3, с. 76]. Одним із основних завдань викладання у ЗВО є підвищення в структурі мотивів студента питомої ваги внутрішньої мотивації, змістовно близької до навчальної діяльності.

Із мотивацією тісно пов'язані мотиви. Існує декілька визначень поняття «мотив»:

1. Це думки, прагнення людини, які пов'язані з усвідомленням тих чи інших потреб, які спонукають її до діяльності.
2. Усвідомлена причина, яка лежить в основі вибору вчинків особистості.
3. Спонування людини до діяльності, які пов'язані із задоволенням потреб у сукупності зовнішніх або внутрішніх умов, що визначають її спрямованості (мотивація) [7, с. 4].

Розглянемо кілька практичних шляхів, які на нашу думку, допоможуть підвищити мотивацію турецькомовних студентів до вивчення української мови:

➤ Хоча мовою викладання в університеті за регламентом є турецька, потрібно намагатися робити максимальний виклад матеріалу українською мовою, більше спілкуватися зі студентами на заняттях і поза ними українською мовою. Адже саме викладач у турецькомовному освітньому середовищі є головним носієм української мови, за межами університету почути її практично неможливо.

➤ Надати можливість студентам спілкуватися українською мовою між собою шляхом таких альтернативних форм як: конференції, семінари, мовні клуби тощо.

➤ Використовувати на заняттях матеріали, які б показували спорідненість українського і турецького народів.

➤ Запрошувати студентів на культурні заходи, організовані українською діаспорою Туреччини та українськими дипломатичними установами. День українського театру й кіно, Дні України в Туреччині, зустрічі з відомими людьми України (письменниками, поетами, художниками, громадськими діячами) сприятимуть зацікавленню студентами українською культурою, її звичаями і традиціями. Хочемо зазначити, що підтримка і діалог з українськими дипломатичними установами має неабияке значення, адже студенти відчувають гордість за те, що мають прямиий зв'язок з Україною.

➤ Надати студентам можливість відвідувати літні школи в Україні. Це стане дуже важливим досвідом для студентів і можливістю набути практичні знання з використання української мови.

➤ Викладачеві варто показати студентам усі шляхи використання української мови у спілкуванні. Для того, щоб досягти максимального рівня володіння мовою, необов'язково залишати межі рідної країни. Віртуальне занурення може бути таким самим ефективним, оскільки сучасні технології надають нам можливість чути і використовувати іноземну мову, не виходячи з дому. Існує величезна кількість онлайн-ресурсів, цифрових платформ для дистанційного спілкування, таких як: Skype, Zoom, Google Meet, BigBlueButton тощо.

➤ Для турків вивчення української – це також можливість налагоджувати бізнес-контакти з Україною та розвивати місцевий туризм. Тож варто передбачати теми, словник, який увиразнює цей запит, і водночас розширює перспективи міжкультурної комунікації.

➤ Добрим шляхом до мотивації може стати підбірка прикладів міжмовної омонімії в українській і турецькій мовах. Наприклад, бал – bal (мед), баян – bayan (жінка), ба'ба – baba' (тато), бардак – bardak (склянка), лапа – lapa (каша), кавун – kavun (диня), кулак – kulak

(вуха), тільки – tilki (лисиця) тощо [9, с. 127]. Також в українській мові є чимало запозичень із турецької, тому деякі слова звучать майже однаково: чай-çay, шапка-şarka, кавун-karpuz, диван-divan, шаровари-şalvar, праска-ütü, килим-kilim, майдан-meudan [4, с. 127–128].

➤ Викладачеві варто пам'ятати, що оптимально відібраний навчально-методичний матеріал зміцнює всі складові мотивації: потреби, прагнення, інтереси, емоції, особисті настанови здобувачів.

➤ Окреслення перспективи продовжувати здобувати освіту у ЗВО України і працевлаштування в майбутньому також сприятиме зацікавленості студентів.

Отже, аналіз найбільш значущих та ефективних видів мотивації, а також шляхів підвищення мотивації до вивчення української мови дозволяє зробити висновок, що мотивація є частиною самоусвідомлення, самоорганізації і суб'єктивного світосприйняття здобувача. Формування стійкого рівня мотивації до навчання вимагає від викладача опертя на комунікативну, лінгвопізнавальну та інструментальну мотиваційні цінності, відповідно, використовувати інноваційний освітній контент, розробляти цікаві, сучасні, творчі навчально-методичні матеріали. У такий спосіб студента можна зацікавити, спонукати до саморозвитку, творчої активності, академічної ініціативності, пошукової діяльності.

Література

1. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих нелінгвістичних навчальних закладів : монографія. Київ : ТОВ «ГЛІФМЕДІЯ», 2015. 240 с.
2. Бей І. Формування позитивної мотивації студентів до використання проектних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови. *Збірник наукових праць Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника*. 2018. Вип. 2. С. 17–25.
3. Волошина Г. Г. Шляхи підвищення мотивації у навчанні іноземним мовам студентів немовних вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. 2014. Вип. 199(1). С. 74–78.
4. Зубашенко А. О. Роль мотивації способи її посилення при навчанні турецької мови. *Сходознавство. Актуальність та перспективи* : тези доп. І

Міжнар. наук.-метод. конф., Харків, 20 берез. 2020 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2020. С. 126–128.

5. Меметов И. А. Роль и виды мотивации в изучении турецкого языка. *Культура народов Причерноморья*. 2011. №199, Т.2. С. 90–95.

6. Оришин І. С. Мотивація – важливий фактор у вивченні іноземних мов у закладів освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2020. №2 (191) 2020. С. 55–58.

7. Тарасенко М. І. Способи підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови. *Педагогічні науки*. Збірник наукових праць. Випуск LXXXI, Том. 2. 2018. С. 65–67. Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/673279.pdf>

8. Холмакова Ю. В. Мотивація до вивчення іноземних мов як феномен сучасної науки та практики. *YoungScientist*. №4.1(31.1). April, 2016. С. 103–105.

9. Юзвяк І. Лексична міжмовна омонімія на матеріалі української та турецької мов. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2010. № 676. С. 125–128.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-41>

Т. Хейлик

Запорізький національний університет

ЭЗОПОВ ЯЗЫК ЭПОХИ КОВИДА: ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ, ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ

Епоха ковіда, стремительно наступившая с побегом, по замечанию журналиста Андрея Караулова, летучей мыши из уханьской лаборатории в декабре 2019 года и официально объявленная ВОЗ как пандемия 11 марта 2020 года, за неполных два года переформатировала системы многих европейских языков, сделав коммуникативно значимым (и частотно преобладающим) абсолютно новый лексический пласт – так называемую коронавирусную лексику.

Появились интернациональные коронанеологизмы – слова, заимствованные одномоментно в разные языки и быстро ими